Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 6 december 2012*

”Överklagande — Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet — Belgiska marknaden för internationella flyttjänster — Kartell som består av tre olika avtal — En enda, fortlöpande överträdelse — Bevis saknas för att en deltagare i ett avtal kände till övriga avtal — Hel eller delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut — Artiklarna 263 FEUF och 264 FEUF”

I mål C-441/11 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i Europeiska unionens domstols stadga, som ingavs den 25 augusti 2011,

Europeiska kommissionen, företrädd av A. Bouquet, S. Noë och F. Ronkes Agerbeek, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Verhuizingen Coppens NV, Boutsersem (Belgien), företrätt av J. Stuyck och I. Buelens, advocaten,

sökande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av L. Bay Larsen, tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen, samt domarna J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal och E. Jarašiūnas (referent),

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 24 maj 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: nederländska.

Dom

1 Europeiska kommissionen har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade den 16 juni 2011 i mål T-210/08, Verhuizingen Coppens mot kommissionen (REU 2011, s. II-3713, nedan kallad den överklagade domen), i vilken tribunalen ogiltigförklarade artikel 1 i och artikel 2 k i kommissionens beslut K(2008) 926 slutlig av den 11 mars 2008, om ett förfarande enligt artikel [81 EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/38.543 – Internationella flyttjänster) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

2 Av punkterna 3–7 i den överklagade domen framgår att kommissionen i det omtvistade beslutet angav att de till vilka beslutet var riktat, däribland Verhuizingen Coppens NV (nedan kallat Coppens), hade deltagit i en kartell på den belgiska marknaden för internationella flyttjänster, eller hölls ansvariga för denna kartell. Deltagarna i kartellen hade fastställt priser, fördelat kunder mellan sig och manipulerat inlämnandet av anbud åtminstone under perioden 1984–2003. De hade därmed begått en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 81 EG.

3 Enligt punkterna 8 och 9 i den överklagade domen omfattade de tjänster som berördes av överträdelsen både flytt av bohag tillhörande fysiska personer och flytt av bohag och materiel tillhörande företag eller offentliga institutioner, där Belgien var antingen avgångs- eller bestämmelselandet för flytten. Mot bakgrund av att de aktuella internationella flyttbolagen alla var belägna i Belgien och att kartellens verksamhet hade ägt rum i Belgien, ansåg kommissionen att kartellens geografiska centrum låg i Belgien. Vidare uppskattade kommissionen kartelldeltagarnas samlade omsättning vad gällde dessa internationella flyttjänster till 41 miljoner euro för år 2002, och fastställde därför att de inblandade företagens samlade marknadsandel var cirka 50 procent.

4 Enligt punkt 10 i den överklagade domen angav kommissionen i det omtvistade beslutet att kartellen bland annat syftade till att fastställa och vidmakthålla höga priser och på olika sätt dela upp marknaden: Detta gjordes genom avtal om priser, avtal om uppdelning av marknaden genom ett system med falska kostnadsförslag (skenanbud) (nedan kallat skenanbudsavtalet) och avtal om ett system med ekonomiska kompensationer för anbud som inte antas eller då en kartelldeltagare avstår från att inkomma med anbud (provisioner) (nedan kallat provisionsavtalet).

5 Det framgår av punkt 11 i den överklagade domen att, enligt kommissionens bedömning i det omtvistade beslutet, kartellen fungerade mellan år 1984 och början av 1990-talet framför allt utifrån skriftliga avtal om fastställande av priser. Under denna tid infördes även provisionerna och skenanbuden. Enligt det omtvistade beslutet, i den del detta redovisas i den överklagade domen, är en provision att anse som ett indirekt fastställande av priset för internationella flyttjänster i Belgien, eftersom kartelldeltagarna fakturerade varandra för provisionerna för anbud som inte antagits, eller då deltagarna avstått från att inge ett anbud. Detta gjordes genom att fiktiva tjänster angavs i fakturorna, och beloppen för dessa provisioner fakturerades i sin tur kunderna.

6 Vad gäller skenanbuden framgår det av punkterna 12 och 13 i det överklagade beslutet att kommissionen i det omtvistade beslutet hävdade att det bolag som ville erhålla uppdraget gjorde så att den kund som betalade för flytten erhöll flera anbud. I detta syfte angav bolaget för sina konkurrenter det totalpris dessa skulle begära för den påtänkta flytten, vilket var ett högre pris än vad nämnda bolag angett. Det rörde sig således om skenanbud som inlämnats av bolag som inte hade för avsikt att genomföra flytten. Kommissionen ansåg att detta tillvägagångssätt var en manipulation av upphandlingsförfarandet, då de priser som angetts för flytten var högre än de skulle ha varit i en konkurrensutsatt miljö.

7 Enligt punkt 14 i den överklagade domen hävdade kommissionen i det omtvistade beslutet att dessa arrangemang var i kraft fram till och med år 2003. Enligt kommissionen hade dessa komplexa förfaranden ett och samma syfte: att fastställa priser och dela upp marknaden, och därmed snedvrida konkurrensen.

8 Mot denna bakgrund antog kommissionen det omtvistade beslutet. Artikel 1 i beslutet har följande lydelse:

”Följande företag har brutit mot artikel 81.1 [EG] och artikel 53.1 i avtalet [om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3)] genom att sinsemellan direkt och indirekt avtala om fastslagna priser för internationella flyttjänster i Belgien, genom att dela upp marknaden emellan sig och använda sig av falska anbudsförfaranden under följande tidsperioder:

…

i) [Coppens] från den 13 oktober 1992 till den 29 juli 2003.

…”

9 Kommissionen påförde följaktligen, i artikel 2 k i det omtvistade beslutet, Coppens böter på 104 000 euro. Vid beräkningen av böterna tillämpades den metod som framgår av riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning (EG) nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2) (nedan kallade riktlinjerna).

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

10 Genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 4 juni 2008 väckte Coppens talan om ogiltigförklaring av artiklarna 1 och 2 i det omtvistade beslutet i den del det avser Coppens. I andra hand yrkade Coppens att bolagets böter skulle sättas ned till ett belopp på högst 10 procent av Coppens omsättning på marknaden för internationella flyttjänster.

11 Coppens åberopade två huvudgrunder till stöd för sin talan. Dessa var att artikel 81.1 EG respektive artikel 23.2 och 23.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 2003, L 1, s. 1) hade åsidosatts. Coppens framförde även en alternativ grund, som syftade till att de böter bolaget påförts skulle upphävas eller sättas ned.

12 Den första grunden bestod av tre delar. Coppens bestred för det första konstaterandet att bolaget deltagit i en komplex kartell. För det andra ifrågasatte Coppens fastställandet avseende hur länge bolaget deltagit i kartellen. För det tredje anmärkte Coppens på att kommissionen hade underlåtit att beakta den relativt ringa betydelsen av dess deltagande. När det gäller grundens första del framhöll Coppens främst att bolaget endast hade kritiserats för upprättandet av skenanbud, och att kommissionen inte heller hade visat att bolaget kände till provisionsavtalet. Kommissionen hade således inte stöd för sin slutsats att bolaget deltagit i denna komplexa kartell. Coppens gjorde dessutom gällande att skenanbudsavtalet inte hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen.

13 Kommissionen hävdade att det inte hade någon betydelse om konkurrensen snedvrids av skenanbuden eller av provisionerna, eftersom det i båda fallen var fråga om en snedvridning av konkurrensen som generellt medförde en prishöjning för kunden. Detta innebar att de olika typerna av överenskommelser kunde betraktas som en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 81 EG.

14 I den överklagade domen biföll tribunalen talan såvitt avsåg den första grundens första del. I punkterna 28–32 i den överklagade domen uttalade tribunalen följande:

”28 Vad beträffar grundens första del är följande utrett. [Coppens] aktiva deltagande i kartellen begränsade sig till upprättandet av skenanbud (se punkterna 173 och 296 i [det omstridda beslutet]). Enligt kommissionens konstateranden är nämligen Coppens det enda företag som inte deltog i avtalet om provisioner.

29 [Coppens] har emellertid bestritt att de[t] deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse. Ett företag som har deltagit i en komplex överträdelse av konkurrensreglerna genom egna beteenden, vilka utgör avtal eller samordnade förfaranden med ett konkurrensbegränsande syfte i den mening som avses i artikel 81.1 EG, och vars syfte är att bidra till förverkligandet av överträdelsen i dess helhet, kan enligt rättspraxis även vara ansvarigt, under den tid som företaget deltog i överträdelsen, för andra företags beteenden inom ramen för samma överträdelse. Så är fallet när det är styrkt att det aktuella företaget kände till de övriga deltagarnas konkurrensbegränsande beteenden eller rimligen borde ha förutsett dem och var berett att godta den risk som detta innebar (domstolens dom av den 8 juli 1999 i mål C-49/92 P, kommissionen mot Anic Partecipazioni, REG 1999, s. I-4125, punkterna 87 och 203). För att ett företag ska kunna hållas ansvarigt för en enda, fortlöpande överträdelse krävs således att det är styrkt att företaget kände till de övriga deltagarnas konkurrensbegränsande beteenden, eller att företaget får antas känna till dessa beteenden.

30 Att ett avtal som ett företag är part i har samma syfte som en övergripande kartell är inte heller tillräcklig grund för att företaget ska hållas ansvarigt för den övergripande kartellen. Det är nämligen bara om företaget, då det är part i avtalet, kände till eller borde ha känt till att det därigenom ingick i den övergripande kartellen som dess deltagande i ifrågavarande avtal kan anses visa att det även var med i den övergripande kartellen (förstainstansrättens dom av den 20 mars 2002 i mål T-28/99, Sigma Tecnologie mot kommissionen, REG 2002, s. II-1845, punkt 45).

31 Kommissionen har emellertid inte visat att [Coppens] under tiden [bolaget] deltog i avtalet om skenanbud kände till de övriga företagens konkurrensbegränsande verksamhet med provisioner, eller att [Coppens] rimligen kunde förutse den. Kommissionen har nämligen uttryckligen medgett att konstaterandet i det [omtvistade] beslutet, att [Coppen] kände till de övriga deltagarnas konkurrensbegränsande beteenden, inte har stöd i specifik bevisning. Kommissionen har gjort gällande att [Coppen] inte har förnekat att [bolaget] kände till avtalet om provisionerna och att bolaget underlät att ange i vilken utsträckning bolaget kände till de övriga deltagarnas konkurrensbegränsande beteenden. [Coppen] är emellertid inte alls skyldig[t] att på eget initiativ ange i vilken utsträckning bolaget kände till de övriga deltagarnas konkurrensbegränsande beteenden, eftersom kommissionen har bevisbördan. Kommissionen ska först lägga fram bevisning avseende en omständighet, innan [Coppens] kan bestrida den. Under förhandlingen framhöll [Coppens] för övrigt på tribunalens begäran uttryckligen att den inte kände till [avtalet] om provisionerna. Kommissionen har följaktligen inte fullgjort sin bevisbörda.

32 Kommissionen kan under dessa omständigheter inte anse att [Coppens] deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse.”

15 Vad beträffar följderna av denna slutsats påpekade tribunalen i punkterna 33–35 i den överklagade domen att den omständigheten att det i det omtvistade beslutets artikeldel inte anges att det är fråga om en enda, fortlöpande överträdelse saknar relevans, bland annat eftersom artikeldelen i en rättsakt inte kan skiljas från sin motivering och det tydligt framgår av skälen i det omtvistade beslutet att kommissionen höll [Coppens] ansvarigt för deltagande i en enda, fortlöpande överträdelse.

16 I punkt 36 i den överklagade domen drog tribunalen följande slutsats:

”Även om deltagande i systemet med skenanbud i sig kan utgöra en överträdelse av artikel 81 EG som kan bestraffas med böter, ska följaktligen artikel 1 i och artikel 2 k i det omtvistade beslutet ogiltigförklaras i enlighet med [Coppens] yrkande.”

17 Tribunalen fann följaktligen, i punkt 37 i den överklagade domen, att det saknades anledning att pröva övriga delar av den första grunden samt de andra grunder som Coppens hade åberopat till stöd för sin talan. Tribunalen ogiltigförklarade således artikel 1 i och artikel 2 k i det omtvistade beslutet.

Parternas yrkanden

18 Kommissionen har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska

— upphäva den överklagade domen,

— ogilla talan om ogiltigförklaring eller – i andra hand – endast ogiltigförklara artikel 1 i i det omtvistade beslutet i den del Coppens hölls ansvarigt för provisionsavtalet,

— fastställa böterna till ett lämpligt belopp, och

— förplikta Coppens att ersätta rättegångskostnaderna för överklagandet och den del av rättegångskostnaderna vid tribunalen som domstolen anser vara lämplig.

19 Coppens har yrkat att domstolen ska:

— ogilla överklagandet,

— i andra hand, för den händelse att domstolen upphäver den överklagade domen i dess helhet eller en del av denna, sänka de böter som kommissionen påförde så att de motsvarar 10 procent av Coppens omsättning på den berörda marknaden, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna för förfarandet vid tribunalen och för överklagandet.

Prövning av överklagandet

20 Kommissionen har till stöd för sitt överklagande åberopat att tribunalen har åsidosatt artiklarna 263 FEUF och 264 FEUF samt proportionalitetsprincipen.

Parternas argument

21 Kommissionen har som grund för sitt överklagande i huvudsak anfört att med beaktande av den motivering som tribunalen gett i punkt 36 i den överklagade domen gjorde tribunalen fel när den inte endast delvis ogiltigförklarade det omtvistade beslutet i den del det gällde Coppens. I det målet är det nämligen bara omständigheten huruvida detta bolag hade, eller borde ha haft, kännedom om provisionsavtalet som inte har bevisats. Enligt fast rättspraxis är det möjligt att delvis ogiltigförklara ett beslut när de olika delar som ska ogiltigförklaras kan särskiljas från resten av beslutet, vilket var situationen i detta fall. Det är oproportionerligt att tribunalen ogiltigförklarar ett beslut i dess helhet när det endast är en del av överträdelsen som inte kan bevisas.

22 Kommissionen har erinrat om att Coppens i det omtvistade beslutet har befunnits skyldig till en enda, fortgående överträdelse som, under den aktuella perioden, bestod i två distinkta delar, närmare bestämt provisionsavtalet och skenanbudsavtalet. Tribunalen hade följaktligen endast rätt att ogiltigförklara beslutet i dess helhet i den del det gäller detta bolag om den kunnat finna att – utöver att det inte styrkts att företaget kände till, eller rimligen borde ha förutsett, de övriga deltagarnas konkurrensbegränsande beteenden avseende provisionerna – kommissionen inte heller visat att Coppens deltagit i skenanbudsavtalet. Det föreligger emellertid inget tvivel om att kommissionen styrkt ett sådant deltagande, och att detta deltagande i sig utgör ett åsidosättande av artikel 81 EG – vilket tribunalen för övrigt har medgett.

23 Den överklagade domen strider således mot den rättspraxis enligt vilken tribunalen inte kan upphäva en rättsakt i dess helhet om det tydligt framgår att den grund på vilken tribunalen bifallit talan endast ger stöd för att ogiltigförklara en del av densamma. Denna rättspraxis är ett uttryck för proportionalitetsprincipen.

24 Att ogiltigförklara beslut om konkurrensbegränsande samverkan med motiveringen att en del av överträdelsen inte har bevisats strider vidare mot principen om god rättskipning och en effektiv tillämpning av konkurrensreglerna, eftersom detta skulle leda till att det krävs upprepade förfaranden – om det inte godtogs att den delen av överträdelsen som bevisats förblev utan påföljd. Det är dessutom osäkert om upprepandet av sådana förfaranden skulle vara förenligt med principen om *ne bis in idem.*

25 Kommissionen har vidare anfört att domstolen kan avgöra målet slutligt. De relevanta omständigheterna är redan utredda, eftersom Coppens inte vid tribunalen bestred att bolaget deltagit 67 gånger i genomförandet av skenanbudsavtalet, såsom fastställts och beskrivits i det omtvistade beslutet. Kommissionen har tillagt att detta avtal hade såväl ett konkurrensbegränsande syfte som en konkurrensbegränsande verkan, och den medger dels att det för åren 1994 och 1995 inte finns något bevis för att Coppens deltagit i genomförandet av nämnda avtal, dels att böterna kan sättas ned om Coppens endast kan hållas ansvarigt för sistnämnda avtal.

26 Coppens har i första hand yrkat att överklagandet ska ogillas. Enligt Coppens finns det för det första inga delar som kan särskiljas från resten av det omtvistade beslutet i den mening som avses i domstolens praxis. Eftersom kommissionen i sitt beslut fastställt att det funnits en komplex kartell, som utgör en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 81 EG, var tribunalen tvungen att uttala sig angående Coppens deltagande i en sådan kartell. Tribunalen fann således att enbart den omständigheten att ett avtal som ett företag deltagit i har samma syfte som en övergripande kartell inte är tillräckligt för att detta företag ska klandras för att ha deltagit i den övergripande kartellen. Det kan inte röra sig om ”en del av en överträdelse”.

27 För det andra är det enligt nämnda rättspraxis endast tillåtet att delvis ogiltigförklara ett beslut om en sådan ogiltigförklaring inte ändrar det aktuella beslutets kärninnehåll. I förevarande fall var det dock kvalificeringen av den överträdelse som Coppens påstods ha gjort sig skyldigt till, och således kärninnehållet i det omtvistade beslutet vad gällde Coppens, som tribunalen hade att pröva. Att tribunalen ogiltigförklarade beslutet i dess helhet i den del det avsåg Coppens var en följd av att det inte styrkts att bolaget hade deltagit i alla de delar som gjorde det möjligt att fastställa att det förelegat en enda, fortlöpande överträdelse.

28 Under alla förhållanden kunde tribunalen inte ha begränsat sig till att endast delvis ogiltigförklara det omtvistade beslutet. Att endast ändra bötesbeloppet hade inte gett Coppens ett tillräckligt rättsligt skydd. I ett sådant fall skulle nämligen beslutet att påföra bolaget böter fortsatt grunda sig på alla delar av överträdelsen, trots att endast en av dessa anses faktiskt ha styrkts vad gäller bolaget.

29 För det tredje går ogiltigförklaringen av beslutet i dess helhet i den överklagade domen inte mot den rättspraxis som följer av dom av den 11 december 2008 i mål C-295/07 P, kommissionen mot Département du Loiret (REG 2008, s. I-9363). Den grund som ledde till bifall i den överklagade domen avsåg den gemensamma nämnaren i det omtvistade beslutet, det vill säga påståendet avseende en komplex kartell. Ogiltigförklaringen av detta beslut i dess helhet gick således inte utöver den åberopade grunden. Vidare kan argumentet angående principen om god rättskipning och en effektiv tillämpning av konkurrensreglerna inte godtas. Enligt legalitetsprincipen kan ett företag endast hållas ansvarigt om det visas att det begått den överträdelse det klandras för. I nämnda beslut var den överträdelse som fastställts en komplex kartell, det vill säga en överträdelse som bestod av flera delar vilken var och en är nödvändig för att fastställa att denna överträdelse förelegat. Tribunalen gjorde en riktig bedömning när den fann att kommissionen inte hade styrkt att Coppens hade deltagit i de olika grundläggande delarna i denna överträdelse, varför tribunalen inte kunde fastställa att detta företag hade deltagit i denna komplexa kartell.

30 I andra hand har Coppens yrkat att domstolen ska upphäva böterna, eller åtminstone sänka beloppet för desamma, så att de motsvarar 10 procent av bolagets omsättning på den belgiska marknaden för internationella flyttjänster. För det fall domstolen upphäver den överklagade domen och inte ogiltigförklarar det omtvistade beslutet i den del det avser Coppens, har bolaget i tredje hand yrkat att domstolen ska sänka bolagets böter med tillämpning av sin obegränsade behörighet. Till stöd för dessa yrkanden har Coppens åberopat två grunder.

31 För det första har Coppens gjort gällande att böternas grundbelopp fastställts på ett felaktigt sätt, eftersom kommissionen inte har gjort någon åtskillnad mellan de olika kartelldeltagarna trots att den ska beakta deras respektive roller i denna kartell. Coppens har gjort sig skyldigt till en överträdelse som är mindre allvarlig än vad kommissionen har hållit bolaget ansvarigt för, med beaktande av bland annat dess begränsade roll och deltagande i den aktuella kartellen, dess marknadsandel, som endast var 0,04 procent av den aktuella marknaden, och dess totala omsättning, som var betydligt mindre än för de andra deltagarna i överträdelsen. Kommissionen hade således vad gäller Coppens inte rätt att fastställa en andel på 17 procent av försäljningsvärdet som den gjort för alla andra deltagare. Vidare har Coppens visat att överträdelsens varaktighet för bolagets del uppgick till högst 7 år, och inte 10 år och 9 månader. Dessutom borde grundbeloppet ha satts ned med tillämpning av punkterna 27–35 i riktlinjerna. Coppens har härvidlag särskilt anfört att bolaget inkommit med bevisning som visar dess bristande betalningsförmåga och att det föreligger en verklig risk för konkurs.

32 Coppens har vidare gjort gällande att böternas fastställande innebar ett uppenbart åsidosättande av proportionalitetsprincipen, eftersom böterna uppgår till 10 procent av bolagets totala omsättning och motsvarar mer än 200 procent av det försäljningsvärde som beaktats. I enlighet med rättspraxis borde kommissionen ha beaktat omständigheten att bolagets omsättning avseende den verksamhet som kartellen avsåg endast utgör cirka 3,2 procent av bolagets totala omsättning.

33 Slutligen har Coppens yrkat att domstolen, i förekommande fall, ska förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, med tillämpning av artikel 69.3 andra stycket i domstolens rättegångsregler, en bestämmelse som numera återfinns i artikel 139 i rättegångsreglerna.

Domstolens bedömning

34 Det är utrett att tribunalen, efter det att den i punkt 36 i den överklagade domen slagit fast att även om deltagande i systemet med skenanbud i sig kan utgöra en överträdelse av artikel 81 EG som kan bestraffas med böter, trots detta funnit att artikel 1 i och artikel 2 k i det omtvistade beslutet skulle ogiltigförklaras. Kommissionen har bestritt tribunalens ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet i dess helhet, i den del det avser Coppens.

35 Domstolen erinrar om att det framgår av artikel 254 sjätte stycket FEUF och artikel 264 första stycket FEUF att om en talan som väckts med stöd av artikel 263 FEUF är välgrundad, ska tribunalen förklara den berörda rättsakten ogiltig.

36 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 25 i sitt förslag till avgörande ska dock artikel 264 första stycket FEUF tolkas så, att den rättsakt som har angripits genom talan om ogiltigförklaring endast ska förklaras ogiltig i den utsträckning talan är välgrundad.

37 Domstolen har i detta avseende redan fastslagit att tribunalen inte utan vidare får ogiltigförklara den angripna rättsakten i dess helhet enbart därför att den finner att sökandens talan är välgrundad utifrån en av de grunder som denne åberopat till stöd för sin ogiltighetstalan. Ogiltigförklaring av rättsakten i dess helhet får nämligen inte ske om det tydligt framgår att nämnda grund endast avser en viss aspekt av den angripna rättsakten och därför endast ger stöd för att ogiltigförklara en del av densamma (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Département du Loiret, punkt 104).

38 En ogiltigförklaring av en del av en unionsrättsakt är emellertid endast möjlig under förutsättning att denna del kan avskiljas från rättsakten i övrigt. Detta krav på avskiljbarhet är inte uppfyllt när rättsaktens kärninnehåll skulle ändras om en del av den ogiltigförklarades, vilket ska bedömas på grundval av ett objektivt rekvisit, och inte ett subjektivt rekvisit som är knutet till den politiska viljan hos den institution som har antagit den aktuella rättsakten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 maj 2005 i mål C-244/03, Frankrike mot parlamentet och rådet, REG 2005, s. I-4021, punkterna 12–14, och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Département du Loiret, punkterna 105 och 106).

39 Följaktligen hade tribunalen i detta fall endast rätt att med stöd av artikel 264 första stycket FEUF ogiltigförklara det omtvistade beslutet i dess helhet, i den del det gällde Coppens, om beslutets kärninnehåll skulle ändras om en del av det ogiltigförklarades, vilket domstolen ska pröva.

40 Domstolen erinrar härvidlag om att det i artikel 1 i det omtvistade beslutet anges att Coppens och andra företag har brutit mot artikel 81.1 EG och artikel 53.1 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, genom att sinsemellan direkt och indirekt avtala om fastslagna priser för internationella flyttjänster i Belgien, genom att dela upp marknaden emellan sig och använda sig av falska anbudsförfaranden under perioden 13 oktober 1992–29 juli 2003. I den överklagade domen konstaterade tribunalen emellertid i punkt 35 att kommissionen håller Coppens ansvarigt för deltagande i en enda, fortlöpande överträdelse. I punkterna 28 och 36 i nämnda dom uteslöt tribunalen inte heller att skenanbudsavtalet – vilket Coppens inte har bestritt att bolaget hade deltagit i – i sig kan strida mot artikel 81 EG.

41 Enligt fast rättspraxis kan en överträdelse av artikel 81.1 EG följa inte bara genom ett enstaka handlande utan även genom en serie handlanden eller genom ett fortlöpande beteende. Detta gäller också då ett eller flera led i denna serie handlanden eller i detta fortlöpande beteende även i sig och helt isolerat kan utgöra en överträdelse av nämnda bestämmelse. När de olika handlandena ingår i en ”samlad plan” på grund av deras identiska syfte som snedvrider konkurrensen inom den gemensamma marknaden, får kommissionen således tillskriva företag ansvar för dessa handlanden utifrån deltagandet i överträdelsen bedömd i dess helhet (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Anic Partecipazioni, punkt 81, och dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkt 258).

42 Ett företag som har deltagit i en sådan enda, komplex överträdelse av konkurrensreglerna genom egna beteenden, vilka utgör avtal eller samordnade förfaranden med ett konkurrensbegränsande syfte i den mening som avses i artikel 81.1 EG, och som syftade till att bidra till förverkligandet av överträdelsen i dess helhet, kan således även vara ansvarigt, under den tid som företaget deltog i överträdelsen, för andra företags beteenden inom ramen för samma överträdelse. Så är fallet när det är styrkt att det

aktuella företaget avsåg att genom sitt eget beteende bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvade, och att det hade kännedom om de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Anic Partecipazioni, punkterna 87 och 203, och i de ovannämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 83).

43 Ett företag kan således ha deltagit direkt i samtliga de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda, fortlöpande överträdelse, och kommissionen har då rätt att hålla företaget ansvarigt för samtliga dessa beteenden och följaktligen för överträdelsen i dess helhet. Ett företag kan också ha deltagit direkt endast i en del av de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda, fortlöpande överträdelse, men haft kännedom om samtliga de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte eller rimligen kunnat förutse dem och varit berett att godta den risk som detta innebar. Även i ett sådant fall har kommissionen rätt att hålla företaget ansvarigt för samtliga dessa beteenden och följaktligen för överträdelsen i dess helhet.

44 Om däremot ett företag har deltagit direkt i ett eller flera av de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda, fortlöpande överträdelse, men det inte har styrkts att företaget avsåg att genom sitt eget beteende bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvade, och att det hade kännedom om de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte, eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar, har kommissionen endast rätt att hålla företaget ansvarigt för de beteenden som det direkt deltagit i och för de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra kartelldeltagare med samma syften som det aktuella företaget och som det styrkts att företaget kände till eller rimligen kunnat förutse och vars risker det varit berett att godta.

45 Detta innebär emellertid inte att detta företag undgår sitt ansvar för de beteenden som det visats att det har deltagit i eller som det faktiskt kan hållas ansvarigt för. Att ett företag inte har deltagit i samtliga led i en konkurrensbegränsande samverkan eller att det har spelat en mindre roll vid sitt deltagande saknar nämligen betydelse vid påvisandet av att det har begått en överträdelse. Dessa förhållanden ska endast beaktas vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är och i förekommande fall vid fastställandet av böterna (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Anic Partecipazioni, punkt 90, och i de ovannämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 86).

46 Det är emellertid endast möjligt att på detta sätt dela upp ett kommissionsbeslut i vilket en kartell kvalificeras som en enda, fortlöpande överträdelse, om, för det första, nämnda företag under det administrativa förfarandet getts möjlighet att inse att det även lades vart och ett av de beteenden som utgjorde denna överträdelse till last, och således kunde försvara sig mot dessa påståenden, och, för det andra, att det aktuella beslutet är tillräckligt tydligt i detta hänseende.

47 När de villkor som anges i föregående punkt är uppfyllda gäller således följande: Om unionsdomstolen finner att kommissionen inte har styrkt att ett företag, under den tid det deltog i de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda, fortlöpande överträdelse, hade kännedom om de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar, kan unionsdomstolen enbart dra slutsatsen att detta företag inte kan hållas ansvarigt för de andra beteendena, och därmed inte för den enda, fortlöpande överträdelsen i dess helhet, och att det angripna beslutet ska anses som ogrundat på just denna punkt.

48 I förevarande mål framgår det av punkterna 10–12 i den överklagade domen att kommissionen i det omtvistade beslutet angett att den aktuella kartellen bestod av tre delar: närmare bestämt ett avtal om priser, ett avtal om skenanbud och ett avtal om provisioner. Kommissionen hävdade att sistnämnda avtal måste anses innebära ett indirekt fastställande av priserna för internationella flyttjänster i

Belgien. Vidare ansåg kommissionen att avtalet om skenanbud var en manipulation av upphandlingsförfarandet då de priser som angavs i alla anbud avsiktligen satts högre än vad som hade varit fallet i en konkurrensutsatt miljö. Tribunalen angav dessutom i punkt 28 i den överklagade domen att det av det omtvistade beslutet framgick att Coppens deltagande i kartellen begränsade sig till skenanbudsavtalet och att bolaget inte hade deltagit i provisionsavtalet.

49 Det framgår vidare av akten i tribunalens mål och punkt 25 i den överklagade domen att Coppens getts möjlighet att inse att det hölls ansvarigt för den enda, fortlöpande överträdelsen och även klandrades för sitt deltagande i skenanbudsavtalet i sig och således hade kunnat försvara sig på denna punkt. Det framgår också att det omtvistade beslutet var tillräckligt tydligt i detta hänseende.

50 Unionsdomstolen har således funnit att den omständigheten att kommissionen inte har visat att ett företag, under den tid det deltog i de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda, fortlöpande överträdelse, hade kännedom om de konkurrensbegränsande beteenden som genomfördes av andra företag i samma syfte eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar, inte medför, i enlighet med den rättspraxis som har angetts i punkt 45 i denna dom, att detta företag undgår sitt ansvar för de beteenden som det styrkts att det har deltagit i eller för vilka det är utrett att det kan hållas ansvarigt. Unionsdomstolen ska därmed begränsa sig till att ogiltigförklara en del av det angripna beslutet.

51 Eftersom själva syftet med ett kommissionsbeslut genom vilket det fastställs att ett företag har deltagit i en kartell som strider mot artikel 81 EG är att fastställa ett eller flera beteenden som utgör en sådan överträdelse kan en sådan delvis ogiltigförklaring inte ändra ett sådant besluts kärninnehåll.

52 Under dessa förhållanden var tribunalens rättstillämpning i den överklagade domen felaktig när den ogiltigförklarade det omtvistade beslutet i dess helhet, trots att den inte ifrågasatt Coppens deltagande i skenanbudsavtalet eller detta avtals konkurrensbegränsande karaktär.

53 Eftersom det av det anförda framgår att tribunalen mot bakgrund av omständigheterna i det aktuella fallet hade haft fog för att i förekommande fall endast delvis ogiltigförklara det omtvistade beslutet i den del det avser Coppens, kan detta bolag inte, för att motivera tribunalens ogiltigförklaring av detta beslut i dess helhet, med framgång hävda att enbart en ändring av bötesbeloppet inte skulle ha gett bolaget ett tillräckligt rättsligt skydd.

54 Mot denna bakgrund har tribunalen åsidosatt artikel 264 första stycket FEUF genom att ogiltigförklara det omtvistade beslutet i dess helhet i den del det avser Coppens, trots att tribunalen inte ifrågasatt att bolaget deltagit i skenanbudsavtalet eller att detta deltagande i sig kan utgöra en överträdelse av artikel 81 EG. Överklagandet ska således bifallas på den grund som kommissionen har åberopat, och den överklagade domen ska upphävas.

Prövning av talan vid tribunalen

55 Enligt artikel 61 första stycket andra meningen i domstolens stadga kan domstolen, om överklagandet är välgrundat och den upphäver tribunalens avgörande, slutligt avgöra målet, om detta är färdigt för avgörande. Enligt domstolens bedömning förhåller det sig på det sättet i förevarande fall.

56 Som framgår av punkterna 11 och 12 i denna dom åberopade Coppens vid tribunalen två huvudgrunder till stöd för sin talan. Dessa var att artikel 81.1 EG respektive artikel 23.2 och 23.3 i förordning nr 1/2003 hade åsidosatts. Coppens framförde även en alternativ grund, som syftade till att de böter bolaget påförts skulle upphävas eller sättas ned. Den första grunden består av tre delar: Coppens har bestritt konstaterandet att bolaget deltagit i en komplex kartell. Coppens har ifrågasatt fastställandet avseende hur länge bolaget deltagit i kartellen. Coppens har anmärkt på att kommissionen underlåtit att beakta den relativt ringa betydelsen av detta deltagande.

Den första grundens första del

57 Coppens har i huvudsak gjort gällande att kommissionen gjort en felaktig bedömning när den funnit att bolaget deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse. Kommissionen har inte styrkt att bolaget haft kännedom om provisionsavtalet. Coppens har vidare anfört att skenanbudsavtalet inte hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen och att avtalet, under alla förhållanden, endast haft en obetydlig inverkan på marknaden och att bolaget endast i ytterst begränsad utsträckning medverkat i avtalet.

58 Kommissionen har anfört att det saknas stöd för dessa argument.

59 Domstolen konstaterar inledningsvis att Coppens i huvudsak har bestritt att kommissionen har möjlighet att hålla bolaget ansvarigt för en enda, fortlöpande överträdelse, eftersom bolagets deltagande i ett av de två avtal som i detta fall utgör överträdelsen inte har styrkts enligt de krav som ställs i rättspraxis.

60 Enligt den rättspraxis som angetts i punkt 42 i denna dom gäller även, för att styrka att ett företag deltagit vid genomförandet av en enda överträdelse, att kommissionen ska bevisa att nämnda företag avsåg att genom sitt eget beteende bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvade, och att det hade kännedom om de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta denna risk.

61 Det är i förevarande fall utrett att den enda, fortlöpande överträdelse som kommissionen hållit Coppens ansvarigt för under den tid som detta bolag påstås ha deltagit i den aktuella kartellen bestod av två avtal. Det rör sig för det första om skenanbudsavtalet, vars genomförande beskrivs i skälen 229–278 i det omtvistade beslutet och vars konkurrensbegränsande karaktär särskilt behandlas i skälen 358–364 i beslutet. För det andra rör det sig om provisionsavtalet, vars genomförande beskrivs i skälen 161–228 i det omtvistade beslutet och vars konkurrensbegränsande karaktär särskilt behandlas i skälen 351–357 i beslutet.

62 Vad gäller skenanbudsavtalet erinrar domstolen om att Coppens inte har bestritt att bolaget deltagit i detta avtal. Vidare kan det, i motsats till vad Coppens har hävdat, inte godtas att detta avtal varken hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen. Företag som lämnar sådana anbud avstår nämligen från att konkurrera med det flyttbolag som efterfrågat anbuden. Samtidigt vet det senare företaget, genom att det begärt att dess konkurrenter ska upprätta sådana anbud, att dess anbud inte kommer att konkurrera med bättre anbud. Det företag som utför flytten kan således begära ett högre pris än det hade kunnat i en konkurrensutsatt miljö, till nackdel för konsumenterna.

63 I skäl 89 i det omtvistade beslutet anges att de inblandade företagens samlade andel av den belgiska marknaden för internationella flyttjänster var cirka 50 procent, vilket Coppens inte har bestritt. Det kan därför inte godtas att verkningarna av detta avtal endast har påverkat den relevanta marknaden obetydligt och därför inte ska omfattas av det förbud som föreskrivs i artikel 81.1 EG, i enlighet med domstolens praxis (se dom av den 9 juli 1969 i mål 5/69, Völk, REG 1969, s. 295, punkt 7, svensk specialutgåva, volym 1, s. 409, och av den 23 november 2006 i mål C-238/05, Asnef-Equifax och Administración del Estado, REG 2006, s. I-11125, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

64 Vad gäller Coppens påstått begränsade deltagande i detta avtal räcker det med att erinra om att enligt själva ordalydelsen i artikel 81.1 EG krävs det för att tillämpa det förbud som uppställs i denna bestämmelse endast att det är utrett huruvida det avtal som ett företag tillsammans med andra har deltagit i hade till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen och huruvida det kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. Frågan huruvida ett företags eget deltagande i ett

sådant avtal i sig självt, med beaktande av företagets svaga ställning på den relevanta marknaden, kan begränsa konkurrensen eller påverka handeln mellan medlemsstaterna saknar därför betydelse när det gäller att fastställa huruvida en överträdelse föreligger.

65 Av ovanstående framgår att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den höll Coppens ansvarigt för att i strid med artikel 81 EG ha deltagit i skenanbudsavtalet.

66 Vad gäller provisionsavtalet noterar domstolen däremot att kommissionen i skäl 296 i det omtvistade beslutet konstaterat att Coppens inte hade kommit överens om provisioner med de andra företagen som deltog i den aktuella kartellen. Kommissionen hade således endast haft rätt att hålla Coppens ansvarigt för provisionsavtalet om institutionen hade bevisat att detta bolag avsåg att genom sitt eget deltagande i skenanbudsavtalet bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvade, och att det hade kännedom om det provisionsavtal som övriga företag genomförde eller att bolaget rimligen kunde ha förutsett detta avtal och att det var berett att godta den risk som detta innebar. Domstolen konstaterar dock att det av kommissionens inlagor framgår att kommissionen anser sig kunna presumera att Coppens har en sådan kännedom, med beaktande av, bland annat, att Coppens inte har nekat till att det kände till provisionsavtalet. Vidare har kommissionen uttryckligen medgett att beslutet i detta hänseende inte har stöd i specifik bevisning.

67 Kommissionen har således inte uppfyllt sin bevisbörda på detta område och det är därmed inte styrkt att Coppens i samband med sitt deltagande i skenanbudsavtalet hade kännedom om det provisionsavtal som genomförts av de andra företag som deltog i kartellen, eller rimligen borde ha förutsett det. Under dessa omständigheter hade kommissionen inte rätt att hålla Coppens ansvarigt för sistnämnda avtal eller hålla bolaget ansvarigt för samtliga beteenden som utgör den enda, fortlöpande överträdelsen. Den första delen i den första grunden som Coppens åberopat till stöd för sin talan ska således godtas i detta hänseende.

Den första grundens andra del

68 Coppens har gjort gällande att det inte finns något bevis för att bolaget deltagit i överträdelsen under åren 1994 och 1995. Kommissionen har således gjort fel när den i skäl 547 och artikel 1 i i det omtvistade beslutet angett att bolaget deltagit i den aktuella överträdelsen i 10 år och 9 månader.

69 Kommissionen har medgett att det för dessa två år inte finns några bevis för Coppens deltagande i genomförandet av skenanbudsavtalet. Kommissionen anser emellertid att detta saknar betydelse för hur länge Coppens har deltagit i detta avtal, eftersom avsaknaden av bevis för att ett företag deltagit i genomförandet av ett avtal under en viss tidsperiod inte innebär att slutsatsen kan dras att detta företag inte gjort sig skyldigt till någon överträdelse under den aktuella perioden.

70 Domstolen erinrar härvidlag om att den tidigare har slagit fast att, i de flesta fall, förekomsten av ett konkurrensbegränsande förfarande eller avtal måste härledas ur ett antal sammanträffanden och indicier som när de beaktas tillsammans kan utgöra bevis för att en överträdelse av konkurrensreglerna har skett, när annan hållbar förklaring saknas (domen i de ovannämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 57, och dom av den 21 september 2006 i mål C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, REG 2006, s. I-8725, punkt 94).

71 Sådana indicier och sammanträffanden kan vid en samlad bedömning ge upplysning inte bara om förekomsten av konkurrensbegränsande beteenden eller avtal, utan också om hur länge fortlöpande konkurrensbegränsande beteenden har pågått eller om hur länge ett avtal som har ingåtts i strid med konkurrensreglerna har tillämpats (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, punkterna 95 och 96).

72 Vad gäller avsaknaden av bevis för att det förelegat ett avtal under vissa bestämda tidsperioder eller, åtminstone, för att avtalet genomförts av ett företag under en viss period, erinrar domstolen om att den omständigheten att ett sådant bevis inte har lagts fram beträffande vissa bestämda perioder inte hindrar att överträdelsen kan anses omfatta en övergripande tidsperiod som är längre än sistnämnda perioder, om ett sådant konstaterande grundas på objektiva och samstämmiga indicier. Att den konkurrensbegränsande samverkan, inom ramen för en överträdelse som pågår under flera år, kommer till uttryck vid olika perioder, som kan vara mer eller mindre åtskilda i tiden, påverkar inte förekomsten av denna samverkan, förutsatt att de olika handlingar som är en del av överträdelsen har samma syfte och ingår i en enda och fortlöpande överträdelse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, punkterna 97 och 98).

73 Det framgår också av rättspraxis att det tysta medgivandet av ett olagligt initiativ, utan att det öppet tas avstånd från initiativets innehåll eller att detta anmäls till myndigheterna, kommer att uppmuntra till fortsatt överträdelse och äventyra upptäckten av densamma. Denna delaktighet utgör ett passivt deltagande i överträdelsen som kan ådra det aktuella företaget ansvar (domen i de ovannämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 84).

74 Vidare kan ett företag inte undgå ansvar genom att hänvisa till at det inte har deltagit i samtliga led i en konkurrensbegränsande samverkan eller att det har spelat en mindre roll vid genomförandet av dessa led, eftersom dessa omständigheter inte är sådana att företagets ansvar för överträdelsen kan ifrågasättas. Dessa omständigheter ska nämligen endast beaktas vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är och, i förekommande fall, vid fastställandet av böterna (domen i de ovannämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 86).

75 Kommissionen har i förevarande fall medgett att den inte bevisat att Coppens tagit aktiv del i skenanbudsavtalet under åren 1994 och 1995. Med beaktande av dels avsaknaden av bevis för att Coppens under denna period öppet tog avstånd från detta avtals innehåll (i synnerhet genom att skriftligen underrätta sina konkurrenter om sin avsikt att inte längre delta i avtalet), dels talrika bevis för att Coppens deltagit aktivt i detta avtal efter denna period (vilka bland annat beskrivs i skäl 280 i det omtvistade beslutet, och vilka Coppens inte har bestritt), har kommissionen icke desto mindre haft fog för att finna att detta bolag kunde hållas ansvarigt för att ha deltagit i nämnda avtal oavbrutet under hela perioden 13 oktober 1992–29 juli 2003.

76 Coppens talan kan således inte vinna bifall såvitt avser den andra delen av den första grund som bolaget anfört till stöd för sin talan.

Den första grundens tredje del

77 Vad gäller påståendet att kommissionen underlåtit att beakta den relativt ringa betydelsen av Coppens deltagande i skenanbudsavtalet, räcker det med att konstatera, såsom generaladvokaten påpekat i punkt 55 i sitt förslag till avgörande, att även om detta argument kan vara relevant vad gäller bestämmandet av böterna som ska påföras bolaget, i enlighet med den rättspraxis som angetts i punkt 74 i denna dom, saknar argumentet relevans, och kan därför inte godtas eftersom det är utan verkan när det, som i förevarande fall, syftar till att bestrida att det föreligger ett åsidosättande av artikel 81 EG.

78 Av det anförda följer att eftersom Coppens talan vad gäller den första grundens första del ska vinna delvis bifall – på grund av att kommissionen inte visat, förutom vad gäller skenanbudsavtalet, att Coppens varit ansvarigt för den enda, fortlöpande överträdelsen – ska artikel 1 i i det omtvistade beslutet ogiltigförklaras i den del som kommissionen, utan att begränsa sig till att konstatera att

Coppens deltagit i skenanbudsavtalet under perioden 13 oktober 1992–29 juli 2003, har hållit detta bolag ansvarigt för provisionsavtalet och hållit det ansvarigt för den enda, fortlöpande överträdelsen. Det är härvid inte nödvändigt att pröva de övriga grunder som Coppens hade åberopat.

Böterna

79 Domstolen påpekar för det första att den till följd av att den överklagade domen har upphävts och med stöd av artikel 31 i förordning nr 1/2003 har obegränsad behörighet i fråga om påföljder i den mening som avses i artikel 261 FEUF (se, analogt, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Anic Partecipazioni, punkt 218).

80 För det andra ankommer det på domstolen att inom ramen för sin obegränsade behörighet på detta område själv bedöma omständigheterna i fallet och överträdelsens art för att fastställa bötesbeloppet (dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3461, punkt 111; svensk specialutgåva, volym 7, s. 351). Emellertid får vid fastställelse av böter domstolens utövande av sin obegränsade behörighet inte medföra diskriminering mellan de företag som har deltagit i ett avtal som strider mot artikel 81.1 EG. Den vägledning som kan erhållas från riktlinjerna ska således i princip tjäna som ledning för unionsdomstolarna vid utövandet av nämnda behörighet, när dessa riktlinjer tillämpats av kommissionen för beräkning av böter som påförs andra företag genom det beslut som unionsdomstolen ska pröva (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 november 2000 i mål C-291/98 P, Sarrió mot kommissionen, REG 2000, s. I-9991, punkterna 97 och 98, och av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 337).

81 För det tredje anges i artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 att när bötesbeloppet fastställs ska hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Vidare framgår det av punkt 2 andra stycket i artikel 23 att för varje företag som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 procent av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

82 Med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, särskilt att Coppens omsättning år 2002 på den belgiska marknaden för internationella flyttjänster uppgick till 58 338 euro, att skenanbudsavtalet som bolaget deltagit i – även om det kan innebära en allvarlig snedvridning av konkurrensen och att priserna för tjänsterna i fråga höjs och därmed skada konsumenterna, och kan kvalificeras som ett horisontellt avtal om prissättning och uppdelning av marknaden och därmed till sin art räknas bland de allvarligaste konkurrensbegränsningarna – inte kan anses ingå den samlade plan som, enligt det omtvistade beslutet, följdes av de andra deltagarna i den aktuella kartellen, att Coppens i 67 dokumenterade fall deltagit i detta avtal, vilket har visats av kommissionen och ännu ej har bestritts, att Coppens – även om dess roll i det aktuella avtalet kan kvalificeras som begränsad under åren 1994 och 1995 – kan anses ha deltagit i detta avtal under en period på 10 år och 9 månader, och slutligen att Coppens totala omsättning år 2006 var 1 046 318 euro, finner domstolen under dessa förhållanden att de böter som Coppens påförts i artikel 2 k i det omtvistade beslutet ska sättas ned till 35 000 euro.

Rättegångskostnader

83 Enligt artikel 184.2 i rättegångsreglerna ska domstolen, när överklagandet bifalls och domstolen själv slutligt avgör saken, besluta om rättegångskostnaderna.

84 Enligt artikel 138.1 i samma rättegångsregler, som är tillämplig i mål om överklagande med stöd av artikel 184.1 i dessa regler, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. I artikel 138.3 i rättegångsreglerna anges att om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, ska vardera parten bära sina rättegångskostnader. Enligt denna bestämmelse får domstolen

emellertid besluta att en part, förutom att bära sina egna rättegångskostnader, ska ersätta en del av den andra partens rättegångskostnader, om det framstår som skäligt med hänsyn till omständigheterna i målet.

85 I förevarande fall har Coppens tappat målet vad gäller överklagandet och kommissionen har delvis tappat målet vad gäller talan i första instans. Mot bakgrund av omständigheterna i målet finner domstolen emellertid att kommissionen ska förpliktas att förutom att bära sina egna rättegångskostnader i de två instanserna ersätta två tredjedelar av Coppens rättegångskostnader i dessa instanser. Coppens ska bära en tredjedel av sina rättegångskostnader i de två instanserna.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) Den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade den 16 juni 2011 i mål T-210/08, Verhuizingen Coppens mot kommissionen, upphävs.

2) Artikel 1 i i kommissionens beslut K(2008) 926 slutlig av den 11 mars 2008, om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/38.543 – Internationella flyttjänster), ogiltigförklaras i den del som Europeiska kommissionen – utan att begränsa sig till att konstatera att Verhuizingen Coppens NV deltagit i ett system med falska anbud, så kallade ”skenanbud”, under perioden 13 oktober 1992–29 juli 2003 – har hållit detta bolag ansvarigt för avtalet om ett system med ekonomiska kompensationer, för anbud som inte antas eller då en kartelldeltagare avstår från att inkomma med anbud, så kallade ”provisioner”, samt hållit bolaget ansvarigt för den enda, fortlöpande överträdelsen.

3) De böter som Verhuizingen Coppens NV påförts i artikel 2 k i nämnda beslut K(2008) 926 slutlig fastställs till 35 000 euro.

4) Europeiska kommissionen ska förutom att bära sina egna rättegångskostnader i såväl första instans som i målet om överklagande även ersätta två tredjedelar av de rättegångskostnader Verhuizingen Coppens NV har haft i dessa två instanser.

5) Verhuizingen Coppens NV ska bära en tredjedel av sina rättegångskostnader i första instans och i målet om överklagande.

Underskrifter